

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTOR: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUT APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R:

Caracterele tranzacțiunei, de d-l D. Alexandresco

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție*, secf. I: Ministerul instrucțiunei publice cu Const. Anghelescu. — Căpitan Ion Stănescu cu Maria Petrescu-Carabulea.

Curtea de apel din București, secțiunea I: Ar. Agapiade cu St. Petrovici-Armis și altul.

Judecătoria rurală ocolul Puești (Tutova): Pavel Păscălin cu Gh. V. Năstruț.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ. — *Observație* de S. R.

CARACTERELE TRANZACȚIUNEI ¹⁾

Efectul declarativ al tranzacțiunei și indivizibilitatea ei

Tranzacțiunea, ca și hotărârile căroră legea o asimilează (art. 1711), constată și recunoaște drepturile părților; ea nu le creează. Cu alte cuvinte, tranzacțiunea este *declarativă*, iar nu *tranzlativă* de drepturile cari fac obiectul ei. Fiecare din părți nu face, în adevăr, să iasă lucrul din patrimoniul său spre a-l da celeilalte persoane, ci recunoaște existența unui drept în folosul adversarului. Neexistând în specie o transferare de proprietate, tranzacțiunea nu poate fi *translativă*, ci *declarativă* de drepturi ²⁾, soluție care, deși fusese altă

1) Vezi *Dreptul* No. 11 și 20 dela 7 Februarie și 11 Marte 1910.

2) Se poate însă ca o tranzacție să fie *tranzlativă* de proprietate. Aceasta se va întâmpla atunci când una din părți va da celeilalte un lucru, care nu făcea obiectul litigiului. De exemplu: spre a mi se recunoaște dreptul de proprietate asupra lucrului pentru care mă judec, dau celeilalte părți un alt lucru, care este proprietatea mea. Asemenea tranzacție operează, fără îndoială, transmiterea proprietății lucrului ce am dat, și în asemenea caz, tranzacția poate servi de just titlu spre dobândirea proprietății prin prescripție, și este supusă transcrierii, dacă are de obiect un imo-

dată controversată, eră admisă fără discuție în timpul lui Pothier ³⁾. «*Id quod transigens obtinet, zicea un vechiu autor (Deluca), non dicitur obtinere jure novo, sed jure primævo*» ⁴⁾.

Din împrejurarea că tranzacțiunea nu este *tranzlativă*, ci pur *declarativă* de drepturi, rezultă mai multe consecințe importante:

1° Tranzacțiunea care are de obiect proprietatea unui imobil sau drepturi reale susceptibile de ipotecă, este opozabilă terțiilor fără a fi transcrisă ⁵⁾;

bil, etc. Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1309; Guillouard, *Idem*, 119; Troplong, *Idem*, 8, 11, 13; P. Pont, *Idem*, 632; Laurent, XXVIII, 394; Mourlon, III, 1185; Planiol, II, 2297 (ed. 4-a); Flandin, *Transcription*, I, 332, p. 226 (ed. din 1861); Verdier, *Idem*, 113, p. 205 (ed. din 1865); Naeu, III, p. 558, No. 11; C. Orléans, Sirey, 94. 2. 9; D. P. 94. 2. 287, etc.

3) Vezi Pothier, *Vente*, III, 646. Cpr. L. 33, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. Vezi în acest sens, singurul juridic și în dreptul modern, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1302; Guillouard, *Idem*, 111; Troplong, *Idem*, 7 urm.; P. Pont, *Idem*, 630 urm.; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 296; Planiol, II, 2295; Arntz, IV, 1546; Laurent, XXVIII, 393 urm.; Thiry, IV, 276; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 668, text și nota 17; Massé-Vergé, V, § 767, p. 85, nota 2; Beauteemps-Beaupré, *Revue pratique*, tom. 16, anul 1863, p. 264; Valette, *Mélanges de droit et de jurisprudence*, I, p. 208 urm., 440 urm. și II, p. 64; Verdier, *Transcription*, I, 112 urm., p. 205 urm.; Flandin, *Idem*, I, 329 urm., p. 223 urm.; Pand. fr., v^o *Transaction*, 223 urm.; Cas. rom. Bult. 1904, ultimul considerent, p. 394; Cas. fr. și C. Bordeaux, Sirey, 83. 1. 349; D. P. 83. 1. 457; Pand. Périod. 93. 2. 43; D. P. 93. 2. 182; Sirey, 94. 2. 9; — *Contrà*: T. Hue, XII, 322 urm.; Mourlon, *Transcription*, I, 72 urm., p. 175 urm. (ed. din 1862); Accarias, *Transaction*, 143 urm.; Colmet de Santerre, VIII, 291 bis VII. Cpr. Mourlon, *Répétitions écrites sur le G. civil*, III, 1186, d. 545, nota 2 (ed. 11-a din 1883).

4) Aceeaș soluție eră admisă de D'Argentré și de Dumoulin, (Molineus). Vezi Flandin, *Transcription*, I, 329, p. 223; Troplong, *Transaction*, 8, etc.

5) Planiol, II, 2296; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1305, 2^a; Guil-

2° Tranzacțiunea nu constituie în principiu, prin ea însăși, un just titlu spre a conduce la prescripția achizitivă de 10 sau 20 de ani⁶⁾.

3° Părțile nu sunt obligate a-și garanta reciproc drepturile respective ce ele își recunosc prin tranzacție, pentru că obligația de garanție nu poate să existe decât ori nu este vorba de transferarea unui drept de proprietate⁷⁾, soluție care era admisă și în dreptul roman. «*Si tamen res ipsas apud te constitutas, ob quarum questionem litis intercessit decisio, fiscus vel alius a te vindicavit nihil petere potes*»⁸⁾.

Am terminat cu caracterul *declarativ* al tranzacțiunii. Venim acum la indivizibilitatea ei.

Toți autorii admit principiul indivizibilității tranzacțiunii, așa că nulitatea uneia din dispozițiile ei va atrage nulitatea celorlalte dispoziții⁹⁾. În adevăr, într-o tranzacție, toate dispozițiile ei sunt inseparabile unele de altele. Aceasta rezultă, după toate probabilitățile, din voința părților cari, în lipsa unei convenții contrare, sunt presupuse a nu fi transigat decât sub condiții corelative, așa că dacă una din aceste condiții lipsește, totul trebuie să cadă.

Iată cum Bigot-Préameneu, în discursul său la corpul legislativ a constatat și susținut acest principiu :

loulard, *Idem*, 115 ; P. Pont, *Idem*, 642 ; Laurent, XXVIII, 397 și XXIX, 70 ; Thiry, IV, 277 ; Pand. fr., v^o *Transaction*, 226 și *Transcription*, 357 urm. ; Troplong, *Transaction*, 7 urm. ; C. Orléans, Sirey, 94. 2. 9 ; D. P. 94. 2. 287. — *Contră* : T. Huc, XII, 324 ; Accarias, *Transaction*, 144 ; Colmet de Santerre, VIII, 281 bis XIII. Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 74, 75, p. 176 urm.

6) Planiol, II, 2296 ; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1305, 1° ; Guillouard, *Idem*, 117 ; P. Pont, *Idem*, 639 ; Laurent, XXVIII, 395 și XXXII, 403 ; Baudry et Tissier, *Prescription*, 664 ; Troplong, *Prescription*, II, 882 ; Pand. fr. v^o *Prescription civile*, 1840 urm. ; Aubry et Rau, II, § 218, pg. 542, text și nota 3 (ed. 5-a) și IV, § 421, pg. 668 (ed. 4-a), etc.

7) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 646 ; Planiol, *loco cit.* ; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1306 ; Guillouard, *Vente*, I, 71 și *Transaction*, 113 ; Troplong, *Transaction*, 11 urm. ; P. Pont, *Idem*, 640 ; Pand. fr., v^o *Transaction*, 227 ; Laurent, XXVIII, 396 ; Thiry, IV, 277, Colmet de Santerre, VIII, 281 bis VI, etc.

8) L. 23, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

9) O altă consecință a principiului indivizibilității tranzacțiunii este că dacă ea este privitoare la două obiecte din care unul este contrar ordinii publice, de exemplu : o chestie de stat și interesul bănesc care rezultă din acest stat, tranzacțiunea este nulă în întregime ei. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1273 ; Guillouard, *Idem*, 71, Accarias, *Transaction*, 93 ; P. Pont, *Idem*, 593 ; T. Huc, XII, 307, Laurent, XXVIII, 357 ; Demolombe, V, 517 ; Cas. fr. Sirey, 95. 1. 121 ; D. P. 95. 1. 199. Cpr. Sirey, 1903. 1. 353.

«On ne doit voir, dans une transaction, que des parties corrélatives, et, lors même que les divers points sur lesquels on a traité sont indépendants quant à leur objet, il n'en est pas moins incertain s'ils ont été indépendants quant à la volonté de contracter, et si les parties eussent traité séparément sur l'un des points»¹⁰⁾.

Așa dar tranzacțiunea este indivizibilă¹¹⁾, contrar dreptului roman și vechiului drept francez¹²⁾, și acest principiu este adevărat și la noi, cu toate că art. 1714, care prevede cazul nulității tranzacțiunii, întemeiată pe documente dovedite în urmă de false, nu dispune, după cum se exprimă textul corespunzător francez, că, în asemenea caz, tranzacțiunea este *cu totul* nulă (*entièrement nulle*), ci dispune numai că ea este nulă ; căci indivizibilitatea tranzacțiunii mai rezultă încă din art. 1716, care menține tranzacția când se descoperă titluri necunoscute privitoare numai la unul din obiectele tranzacțiunii¹³⁾.

Dar dacă tranzacțiunea este, în principiu, indivizibilă, intenția părților poate să decidă contrariul, și judecătorii fondului apreciază în mod suveran această intenție¹⁴⁾.

D. ALEXANDRESCO

10) Vezi Pand. fr., v^o *Transaction*, 65.

11) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1280 ; Guillouard, *Idem*, 19, 108 și 167 ; Troplong, *Idem*, 133 ; Accarias, *Idem*, 151 ; P. Pont, *Idem*, 643 ; Marbeau *Idem*, 23 ; Pand. fr. v^o *Transaction*, 64 ; Laurent, XXVIII, 400 ; T. Huc, XII, 280 ; Vigié, III, 1188 ; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 666 ; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 421 ; Pand. *Périod.* 89. 1. 31 ; D. P. 89. 1. 184 ; Sirey, 90. 1. 160 ; Pand. *Périod.* 20. 1. 293 ; D. P. 91. 1. 7. — Vezi însă Pilon (profesor la facultatea din Lille), după care tranzacția ar fi prin excepție indivizibilă numai atunci când aceasta ar rezultă din voința părților.

12) L. 42, Cod, *De transactionibus*, 2, 4 ; Domat, *Lois civiles*, I, 13, s. II, No. 4.

13) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1280, p. 685 (ed. 3-a) ; Vigié, III, 1188 și 1193.

14) Baudry et Wahl, *op. și loco cit.*, p. 685 ; Guillouard, *Idem*, 20 și 167 ; Accarias, *Idem*, 151, nota 2 ; P. Pont, *Idem*, 644 ; Laurent, XXVIII, 401 ; Aubry et Rau, *loco cit.*, Naquet, notă în Sirey, 89. 2. 113 ; Cas. fr. Sirey, 31. 1. 339 ; Sirey, 90. 1. 160 ; D. P. 91. 1. 76, etc.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA I.

Audiența dela 8 Octombrie 1909

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Ministerul instrucțiunii publice cu Anast. Angheliescu

FONDAȚIUNE ȘCOLARĂ. — REPREZENTAREA EI ÎN JUSTIȚIE ÎN
LIPSA UNEI EPITROPII TESTAMENTARE. — MINISTERUL INSTRUC-

TIUNEI PUBLICE. — CASA ȘCOALELOR. — ATRIBUȚIUNI. — ART. 19 AL LEGEI CASEI ȘCOALELOR.

ACȚIUNEA DE «IN REM VERSO». — BUNĂ CREDINȚĂ. — PROFIT. — CHESTIUNE DE FAPT.

1° În lipsa epitropiei rânduită prin testament, o fundațiune școlară neputând rămâne fără un reprezentant care să o apere în justiție, ea este și trebuie să fie reprezentată de Ministerul instrucțiunii publice, care reprezintă învățământul public, conform legii sale de organizare.

2° Casa Școalelor, care nu este decât o ramură a Ministerului instrucțiunii publice și nu face decât să continue a exercita controlul acelui Minister asupra instituțiilor de învățământ, poate fi chemată în calitate de reprezentantă a unei fundațiuni școlare, chiar pentru prima oară în apel la Curte, dacă la prima instanță a figurat Ministerul instrucțiunii publice.

3° Într-o acțiune de *in rem verso*, atât elementul bunei credințe cât și stabilirea profitului ca element al acestei acțiuni, sunt chestiuni de fapt și de atributul suveran al instanțelor de fond.

No. 366. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Ministerul instrucțiunii publice în contra deciziei Curții de apel din București, sect. III, No. 94 din 1906, dată în proces cu Anastase Anghelescu.

S'au ascultat: d-l avocat M. Antonescu, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat B. Păltineanu, în combatere.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate:

I. «Exces de putere și denaturarea testamentului Crăciunescu.

«Curtea de apel, pentru a acorda antreprenorilor Christu și Anghelescu cari au contractat cu primăria Mizil construcțiunea clădirilor dela Băile Boboci ale Școalei Crăciunescu, suma ce ei pretindeau că au să mai ia din prețul acestor construcțiuni, fără a se împiedica de lucrul judecat, rezultând din deciziunea Curții de apel din București, secția II, No. 6 din 1889, consideră pe Ministerul instrucțiunii publice ca reprezentantul Școalei Crăciunescu, iar pe Primărie ca mandatară tacită a Ministerului, denaturând astfel testamentul lui Crăciunescu, prin care se institue o eforie a Școalei Crăciunescu, persoană morală distinctă de Minister, Ministerul dobândind prin acest testament un drept patrimonial pentru Școala Națională din București, în caz când averea școalei Crăciunescu ar fi rău administrată, ceea ce ar atrage după testament desființarea școalei Crăciunescu.

«Curtea mai comite un exces de putere, confundând dreptul de a administra averea fundațiunii Crăciunescu și a o reprezenta în justiție, pe care Ministerul nu l-a avut în baza testamentului, cu dreptul de supraveghere al instrucțiunii pe care Ministerul îl are asupra tuturor școalelor, chiar asupra celor private.

II. «Curtea a violat art. 19 din legea Casei Școalelor, decidând că atribuțiunea Casei Școalelor de a administra și a reprezenta în justiție instituțiile școlare puse sub o administrație specială, le are Ministerul instrucțiunii publice înainte de facerea legii Casei Școalelor, pentru ca astfel Curtea să justifice chemarea Casei Școalelor direct în apel, lipsind-o de beneficiul primei instanțe.

III. «Violarea art. 1546 din codul civil, exces de putere și nemotivare, căci Curtea de apel consideră pe primăria Mizil ca man-

datară tacită a Ministerului de instrucțiune, fără a avea în vedere că Ministerul nu poate da mandat decât în mod expres, observând condițiunile impuse de lege, și că primăria nu ar fi putut primi un asemenea mandat, căci o autoritate nu poate primi decât însărcinările cari intră în atribuțiunile sale.

IV. «Curtea violează principiile acțiunii de *in rem verso*, condamnând pe Casa Școalelor la plata unui profit viitor ce s'ar putea trage din construcțiunile făcute, iar nu a profitului actual».

V. «Omisiune esențială. Curtea omite a se pronunța asupra acelor ce am invocat pentru a stabili adevăratul profit ce poate rezultă din construcțiunile făcute de Christu Anghelescu.

VI. «Violarea art. 494 din codul civil, omisiune esențială și nemotivare.

«Curtea consideră pe Christu Anghelescu de bună credință, omițând a se pronunța asupra mijloacelor peremptorii ce au propus spre a proba reaua lor credință, adică că ei nu puteau să creadă că primăria era în drept să dea în întreprindere acele lucrări, fiindcă ele nu fuseseră aprobate de comitetul permanent, conform legii comunale».

Având în vedere că prin decizia supusă recursului, Curtea a condamnat pe Casa Școalelor, ca reprezentantă a școalei Crăciunescu din Mizil, să plătească din fondurile acestei fundațiuni, intimaților D. Cristu și Anastase Anghelescu, o sumă de bani, care reprezintă profitul ce-l are acea fundație din lucrările executate de sus numiții;

Considerând că, în ce privește calitatea Casei Școalelor de reprezentantă a fundațiunii Crăciunescu, Curtea de apel constată că deși defunctul I. Crăciunescu a dispus prin testament ca epitropia fundației sale să fie compusă din trei persoane alese de cetățenii din Mizil, iar marele agă I. Cantacuzino să fie executor testamentar, totuși în urma convenției din 1867, intervenită între locuitorii embaticari ai târgului Mizil și între I. Cantacuzino, administrația Școalei Crăciunescu a trecut asupra consiliului comunal din Mizil;

Că primăria acestui oraș, în urma deciziei consiliului comunal, a pus în licitație antrepriza clădirii unui hotel și restaurant la băile Baboci, proprietatea școalei Crăciunescu, după planul, devizul și caetul de sarcini întocmite de arhitectul delegat al primăriei, iar după îndeplinirea formularităților pentru licitație publică, primăria a încheiat contract cu antreprenorii D. Cristu și A. Anghelescu pentru executarea lucrărilor proiectate, lucrări cari au fost executate definitiv și a căror recepțiune a fost făcută de primărie în anul 1886, estimându-se la suma de 69.948 lei; că antreprenorii, neprimind din costul lucrării decât 19000 lei, au chemat pe primărie în judecată să le plătească restul din suma la care s'a estimat lucrările ce au executat; că în urma unei condamnări obținută la prima instanță, primăria făcând apel, Curtea de București secția II, prin decizia No. 6 din 1889, rămasă definitivă, a apărut pe primărie de pretenția antreprenorilor, pentru motivul că dânsa nu a avut calitate să reprezinte fundația Crăciunescu;

Considerând că, în asemenea împrejurări, dacă nu există înființată epitropia, rânduită prin testamentul lui Crăciunescu, pentru a reprezenta în justiție fundația în ches-

tiune, și dacă este lucru judecat că primăria de Mizil nu o reprezintă, nu se poate ca acea fundație să nu aibă nici un reprezentant, care să o apere în justiție și să răspundă în această calitate de pretențiile anteprenorilor Christu și Anghelescu cari au executat lucrări în profitul acelei fundațiuni;

Considerând că, în speță, fiind vorba de o fundație școlară, ea este și trebuie să fie reprezentată de Ministerul instrucțiunii publice, care este reprezentantul învățământului public, conform legii de organizare a celui Minister;

Că, în urma legii din 1896. o parte din atribuțiunile Ministerului instrucțiunii publice, acelea relative la reprezentarea și administrarea fundațiilor școlare, cari dintr'o împrejurare oarecare, nu au reprezentantele prevăzute de actele de fundațiune, au fost concentrate la o direcțiune specială sub denumirea de «Casa Școalelor», care nu este decât o ramură a Ministerului instrucțiunii publice și care prin urmare nu face decât să continue a exercita controlul celui Minister asupra instituțiilor de învățământ;

Că, prin urmare, cu drept cuvânt Curtea de apel a decis că administrația Casei Școalelor poate să fie chemată în calitate de reprezentantă a fundației Crăciunescu, să răspundă de pretențiunile anteprenorilor Christu și Anghelescu în limitele bugetului special al acelei fundațiuni; că legea care deslipește administrația Casei Școalelor de administrația generală a Ministerului instrucțiunii publice, fiind făcută la 1896, în urma pronunțării sentinței tribunalului, Casa Școalelor a putut să fie chemată pentru prima oară în apel, căci dânsa fiind o continuare a Ministerului instrucțiunii publice, a fost reprezentată la prima instanță de acel Minister;

Că din toate aceste puncte de vedere, Curtea de fond nu a denaturat testamentul lui Crăciunescu, n'a violat art. 19 din legea Casei Școalelor și nici principiul celor două grade de jurisdicție cum se susține prin motivele de casare;

Considerând că, în privința judecăți în fond a acțiunii intentate de intimații Christu și Anghelescu, Curtea de apel admite acțiunea, atât pe temeiul unui mandat tacit, ce ar fi avut primăria de Mizil din partea Ministerului instrucțiunii publice, de a contracta cu anteprenorii Christu și Angelescu, cât și pe temeiul unei acțiuni de *in rem verso*;

Că asupra acestui din urmă punct, Curtea de fond se întemeiază pe deslușirile date de experți în instanță și pe actele prezentate, și constată că a avut toate elementele pentru a aprecia că lucrările executate cu bună credință de Christu și Anghelescu au profitat fundației Crăciunescu, astfel că ei trebuie să fie despăgubiți de munca și cheltuelile lor, până la concurența profitului ce-l are fundația din acele construcțiuni;

Că instanța de apel apreciază că acel profit este echi-

valent cu suma de mai sus, datorită anteprenorilor, capete și dobânzi, din care trebuie să se scază o sumă de 19000 lei, primită de dânsi dela primăria de Mizil;

Considerând că atât chestiunea bunei credințe cu care au lucrat anteprenorii, cât și stabilirea profitului ce rezultă pentru fundația Crăciunescu din lucrările executate de dânsi, sunt chestiuni de fapt pe cari Curtea de fond le-a constatat în suveranitatea sa;

Considerând că, din complexul motivelor pe care le dă Curtea de apel pentru a stabili profitul, ca element al acțiunii de *in rem verso*, rezultă că instanța de fond a avut în vedere profitul pe care-l are actualmente fundația Crăciunescu, iar nu acela pe care-l va avea în viitor;

Că deși Curtea, într'unul din considerentele deciziuni sale întrebuițează cuvântul «va avea», aceasta este o chestiune pură de stil care nu îndreptățește a deduce că Curtea a primit ca bază a acțiunii de *in rem verso* un profit viitor iar nu actual;

Considerând că admiterea pretențiunilor anteprenorilor Christu și Anghelescu fiind întemeiată de Curtea de apel pe o justă aplicare a principiilor acțiunii de *in rem verso*, decizia supusă recursului se menține pe această constatare, fără să mai fie nevoie a examina și chestiunea mandatului pe care Curtea se întemeiază în al doilea rând;

Că, prin urmare, toate motivele de casare sunt nefonate. Pentru aceste motive, respinge.

Audiența dela 8 Februarie 1910

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Căpitan Ion Stănescu cu Maria Petrescu-Carabulea

ARENDARE. — ACȚIUNEA ARENDAȘULUI PENTRU REDUCEREA ARENDEI. — PRESCRIPTIE. — TERMEN. — ART. 1334, 1454 ȘI 1411 C. CIVIL.

PRESCRIPTIUNE. — ÎMPLINIREA EI. — RENUNȚARE. — ART. 1839 C. CIVIL.

1° Acțiunea cumpărătorului pentru scăderea prețului, sau a arendașului pentru scăderea arenzei, se prescrie printr'un an din ziua contractului, care se consideră ca perfect obligatoriu pentru părți din moment ce ele au convenit asupra lucrului și asupra prețului.

2° Potrivit art. 1839 din codul civil, renunțarea la o prescripțiune deja împlinită poate fi atât tacită cât și expresă.

No. 67. — Respins, după divergință, recursul făcut de Căpitan Ion Stănescu contra deciziunii Curței de apel din Galați, secția I, cu No. 151 din 1908, dată în proces cu Maria Petrescu-Carabulea.

S'au ascultat: d-nii avocați I. G. Saita și Paul Negulescu, în desvoltarea motivelor de casare; d-ni avocați Em. Antonescu și P. Borș, în combateri.

**Curtea, deliberând,
Asupra motivelor de casare invocate :**

I. «Exces de putere, denaturare de acte și greșită interpretare a art. 1334, 1839 și 1454 din codul civil și a principiului de drept că toată lumea e presupusă că cunoaște legea.

«Cu contractul din 20 Decembrie 1902, am luat în arendă dela d-na Maria Petrescu-Carabulea, moșia Cuparu și Picio-de-Munte din comuna Dragodana, județul Dâmbovița. La stabilirea prețului arendei, d-na Petrescu imi afirmase că întinderea moșiei este de 3000 pogoane, din care ea la 2000 pogoane pământ arabil, izlaz și livezi, iar restul pădure și lăstar. Această întindere a și fost înscrisă în contractul scris, format între noi în acea zi.

«La intrarea mea în posesiunea moșiei arendate, care a avut loc la 23 Aprilie 1903, am găsit numai 1395 pogoane pământ arabil, izlaz și livadă, în loc de 2000 pogoane cât imi afirmase d-na Petrescu la facerea contractărei, deci o lipsă de 605 pogoane. Față de această colosală lipsă, am cerut proprietarei reducere a cuantumului arendei anuale proporțional cu numărul de pogoane găsite lipsă. Proprietara, prin scrisoarea sa din 29 Februarie 1904, deși recunoaște dreptul meu la această reducere, refuză totuși de a se executa. Am fost atunci nevoit de a o chema în judecată spre a se constata judecătorește dreptul meu la această reducere. La această dreaptă și echitabilă cerere a mea, d-na Petrescu a susținut că n'ar fi înăuntrul termenului de un an prescris de lege pentru exercițiul acțiunii, de oarece am introdus acțiunea la 27 August 1904, contractul fiind încheiat la 20 Decembrie 1904, iar intrarea mea în posesiunea moșiei a avut loc la 23 Martie 1903.

«Acestei fine de neprimire a acțiunii mele, am opus în primul loc art. 12 din contract, după care întinderea moșiei urmă a fi verificată cu planul și hotărnicia confirmată de tribunal.

«Numai din momentul când mi-ar fi pus la dispoziție planul și hotărnicia aș fi fost pus în măsură de a verifica întinderea moșiei, și numai din acest moment a început să curgă anul pentru exercițiul acțiunii mele în reducere a arendei, prin derogare dela art. 1334 din codul civil, nimic neopunându-se la această derogare ce rezultă din convenția dintre noi. Or, în speță, n'am avut niciodată planul și hotărnicia moșiei.

«Curtea de apel din Galați înlătură pe nedrept toate aceste mijloace de apărare ale mele și imi respinge ca prescrisă acțiunea în reducere.

«Curtea de apel interpretează apoi greșit art. 1334 din codul civil, prin aceea că nu conciliază acest text prescris pentru contractul de vânzare, stabilind că în principiu la contractul de arendă ca și la contractul de vânzare, anul util pentru exercițiul acțiunii de reducere se calculează dela data contractului, nu dela data intrării în posesiune a moșiei arendate, deși la contractul de vânzare atât proprietatea cât și posesiunea iau naștere în momentul contractărei, pe când la arendare, arendașul nu capătă decât un drept de folosință dela data de când începe arenda».

Având în vedere decizia asupra recursului prin care Curtea de apel din Craiova secția II, a respins acțiunea pentru scăderea prețului arendei moșiei Cuparu și Picio de munte intentată de către arendașul Căpitan Ioan Stănescu în contră proprietarei Maria Petrescu-Carabulea ;

Considerând că pentru a respinge acțiunea, Curtea de apel a constatat că acțiunea arendașului este prescris conform art. 1334 c. civ. fie că s'ar considera ca punct de plecare pentru curgerea prescripției data contractului de arendare 20 Decembrie 1902, fie că s'ar considera data intrării arendașului în posesia moșiei, 23 Martie 1903, și că nu este nici o întreprindere sau renunțare la pres-

cripție din partea intimăței, după cum a susținut recurentul;

Considerând că este constant că contractul de arendare intervenit între recurent și intimat s'a încheiat și autentificat în ziua de 20 Decembrie 1902, și că acțiunea care face obiectul acestui proces a fost intentată la 27 August 1904, adică după un an și jumătate dela facerea contractului ;

Considerând că după dispozițiunile precise și categorice ale art. 1334 c. civ. relative la vânzări și aplicabile și la arendări, conform art. 1454 c. civ., acțiunea cumpărătorului pentru scăderea prețului sau, în speță, a arendașului pentru reducerea arenzei se prescrie printr'un an din ziua contractului ;

Considerând că, în principiu, contractul de închiriere sau arendare este perfect și obligatoriu pentru părți din moment ce ele au convenit asupra lucrului și asupra prețului (art. 1411 c. civ.) ;

Că, în speță, părțile au convenit asupra moșiei de arendat, considerată atât din punct de vedere al calității cât și al întinderii moșiei, precum și asupra prețului, în ziua de 20 Decembrie 1902, când actul care constată o asemenea convenție a și fost autentificat de tribunal ; că articolul 12 din acel contract, care prevede că întinderea moșiei se va socoti după planul și hotărnicia confirmată de tribunalul Dâmbovița, nu constituie o condiție de măsurătoare, de care să depindă perfectarea contractului, ci părțile au înțeles prin aceasta că se referă la acea hotărnicie, ca la un titlu de proprietate și posesie al contractului ;

Că, prin urmare, contractul devenind perfect în ziua de 20 Decembrie 1902 și acțiunea fiind intentată în ziua de 27 August 1907, Curtea de apel a făcut o justă aplicațiune a art. 1334 c. civ. când a respins acțiunea ca prescrisă, de oarece a fost intentată peste termenul de un an din ziua contractului ;

Considerând că renunțarea la o prescripție deja împlinită, poate fi tacită sau expresă (art. 1839 c. civ.) ; că Curtea de apel, interpretând, în specie, scrisoarea cu data de 29 Februarie 1904 și constatând că ea nu conține o renunțare, aceasta scapă de sub controlul acestei Inalte Curți ;

Considerând că decizia Curței de apel menținându-se legalmente pe aceste considerațiuni, este fără interes a se mai cerceta dacă din scrisoare ar rezulta cel puțin o întrerupere a prescripției, după cum discută Curtea de apel în ipoteza când termenul prescripției ar trebui socotit dela 23 Martie 1903, data intrării arendașului în moșie, de oarece oricum ar fi considerată acea scrisoare, ea este făcută peste un an din ziua contractului, adică după împlinirea termenului de prescripție ;

Că de aceea, motivele de casare sunt nefondate și recursul urmează să fie respins.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 17 Februarie 1910

Președînța d-lui Oscar N. Nicolescu, prim-președinte

Ar. Agapiade cu St. Petrovici-Armis și altul

ACȚIUNE PAULIANĂ. — EXERCITAREA EI. — CONDIȚIUNI. — ART. 975 DIN CODUL CIVIL.

ACȚIUNE PAULIANĂ. — ACT PREJUDICIABIL CREDITORULUI. — INSOLVABILITATEA ANTERIOARĂ A DEBITORULUI. — EXISTENȚA EI ÎN MOMENTUL EXERCITĂRII ACȚIUNEI PAULIANE.

ACȚIUNE PAULIANĂ. — DOVADA INSOLVABILITĂȚII DEBITORULUI. — CUI INCUMBĂ ACEASTĂ SARCINĂ.

ACȚIUNE PAULIANĂ. — FRAUDA DEBITORULUI. — ÎN CE CONSISTĂ. — ART. 975 CODUL CIVIL.

ACȚIUNE PAULIANĂ. — FRAUDA DEBITORULUI. — COMPLICITATEA TERȚIULUI ACHIZITOR.

1° Pentru ca un creditor să poată intentă acțiunea pauliană, se cere întrunirea a trei condițiuni: 1° prejudiciul sau paguba creditorului; 2° fraudă debitorului; 3° conivența terțului achizitor la fraudă debitorului, când actul care se atacă este fraudulos.

2° Actul făcut de debitor nu se consideră ca prejudiciabil creditorului, decât atunci când el face să nască sau cel puțin mărește insolvabilitatea anterioară a debitorului, și această insolvabilitate trebuie să existe în momentul în care se intentă acțiunea pauliană și să provină din actul pe care creditorul îl atacă ca fiind făcut în fraudă drepturilor sale.

3° Creditorului care exercită acțiunea pauliană îi incumbă sarcina să dovedească insolvabilitatea debitorului, iar nu terțului, defendor la acțiune, să justifice solvabilitatea cel puțin relativă a acestuia.

4° Fraudă debitorului, din punctul de vedere al art. 975 din codul civil, consistă în cunoștința ce are că actul ce săvârșește îl face insolvabil sau îi mărește insolvabilitatea și aduce o pagubă creditorilor săi.

5° Terțul achizitor cu titlu oneros este complice la fraudă debitorului când cunoaște insolvabilitatea acestuia și știe prin urmare că actul la care participă cauzează un prejudiciu creditorilor.

No. 42. — Aristide Agapiade a făcut opoziție contra deciziunii acestei Curți, No. 178 din 1909, dată în procesul cu Stefan Petrovici-Armis și altul.

S'au ascultat: d-l avocat P. Macri, în desvoltarea motivelor de opoziție; d-nii avocați S. Rosenthal și M. Pașcanu, în combateri.

Curtea,

Având în vedere opozițiunea făcută de A. Agapiade în contra deciziunii acestei Curți cu No. 178 din 2 Iunie 1909 prin care i se respinge ca nesusținut, apelul făcut în contra sentinței civile cu No. 333 din 21 Octombrie 1908 a tribunalului Ialomița;

Având în vedere că tribunalul Ialomița, prin această sentință a respins ca nesusținută opozițiunea făcută de A. Agapiadi în contra sentinței cu No. 552 din 15 Noembrie 1907, care-i respingea acțiunea intentată în contra obștei locuitorilor Rosetti-Volnași și Ștefan Petrovici-Armis;

Având în vedere că A. Agapiade, prin acțiunea intentată înaintea tribunalului Ialomița, și înregistrată la No. 10977 din 14 07, chiamă în judecată pe obștea locuitorilor din comuna Rosetti-Volnași județul Ialomița și pe Ștefan Petrovici-Armis pentru a se revoca și anula actul de transacție cu data de 1/13 Martie 1888, intervenit între această obște și intimatul Ștefan Petrovici-Armis, ca fiind făcut în fraudă drepturilor lui de creditor al obștei, și prin consecință cere ca Ștefan Petrovici-Armis să fie condamnat: 1) să delase în posesiunea obștei folosința a 250 stânjeni, pământ din moșia Cioroiu, spre a putea fi urmărit de dânsul; 2) să i se răspundă direct, pentru socoteala obștei, veniturile cuvenite ei dela acest pământ, cu începerea dela 1872 și până la delăsare;

Având în vedere susținerile orale, concluziunile scrise ale părților precum și actele prezentate și invocate în instanță;

Având în vedere că din aceste acte și din desbaterile urmate, se constată că, în anul 1838, pentru a se curma neînțelegerile, și a se stinge pretențiunile obștei locuitorilor Rosetti-Volnași asupra folosinței a 250 stânjeni din moșia Cioroiu a intimatului Petrovici-Armis, a intervenit un act de tranzacțiune cu data de 1 Martie 1888, prin care obștea renunță la toate drepturile ce-i acordase vechiul proprietar, Ion Rosetti, pe moșia lui, precum și la venituri, primind în schimb 320 pogoane în plină proprietate pe aceiași moșie;

Având în vedere că apelantul A. Agapiadi pretinde că această tranzacțiune a fost făcută de obște în fraudă drepturilor lui de creditor al ei, și și întemeiază acțiunea în revocarea tranzacțiunii pe dispozițiunea art. 975 din codul civil;

Având în vedere că acest articol dispune că creditorii pot în numele lor personal să atace actele viclene făcute de debitor în prejudiciul drepturilor lor;

Considerând că din acest text de lege rezultă că pentru ca un creditor să poată intentă acțiunea pauliană se cere întrunirea a următoarelor trei condițiuni: 1°) prejudiciul sau paguba creditorului; 2°) fraudă debitorului; 3°) conivența terțului achizitor la fraudă debitorului, când actul ce se atacă este cu titlu oneros;

Considerând că actul făcut de debitor nu se consideră ca prejudiciabil creditorului, decât atunci când el face să nască sau cel puțin urmărește insolvabilitatea anterioară a debitorului;

Considerând că insolvabilitatea trebuie să existe în momentul în care se intentă acțiunea pauliană, și să provină din actul pe care creditorul îl atacă ca fiind făcut în fraudă drepturilor sale;

Considerând că incumbă creditorului care exercită acțiunea pauliană, să dovedească insolvabilitatea debitorului iar nu terțiului, defendor la acțiune, să justifice solvabilitatea cel puțin relativă a acestuia;

Considerând că fraudă debitorului din punctul de vedere al art. 975 din codul civil consistă în cunoștința ce are că actul ce săvârșește îl face insolvabil sau îi mărește insolvabilitatea și aduce o pagubă creditorilor săi;

Considerând că terțiul achizitor cu titlu oneros este complice la franda debitorului când cunoaște insolvabilitatea acestuia, și știe prin urmare că actul la care participă cauzează un prejudiciu creditorilor;

Având în vedere, în fapt, că intimatul Ștefan Petrovici Armis, opune în apărarea sa, în prim rând, că A. Agapiadi nu mai are calitatea de creditor al obștei locuitorilor Rosetti-Volnași, și deci nu poate exercita acțiunea pauliană, pentru a revoca tranzacțiunea făcută de obște cu dânsul, Petrovici Armis, căci dacă prin deciziunea Curței de Focșani cu No. 149 din 1699, obștea a fost condamnată să plătească lui Agapiadi suma de 139.445 lei vechi, însă posterior, s'a operat o novațiune, prin faptul că oponentul a primit să împartă această datorie a obștei între toți locuitorii ce o compun și să-i aibă pe dânsii ca debitori individuali, înțelegând prin aceasta să desearce obștea de datoria prevăzută în zisa deciziune; că Agapiadi a și urmărit, în consecință, pe un mare număr de locuitori din obște primind dela dânsii sumele ce ei trebuiau să plătească individual și prin analogie, rămânând să mai primească restul dela vre-o 115 membrii ai obștei;

Considerând că chestiunea de a se ști dacă A. Agapiadi mai are calitatea de creditor al obștei sau este numai creditor al unui număr de locuitori individuali din obște, nu prezintă, în speță, interes de a fi examinată, de oarece chiar admitând că A. Agapiadi este încă creditor al obștei, totuși acțiunea pauliană nu poate avea loc, nefiind întrunite, în fapt, condițiunile mai sus enunțate, pentru exercițiul unei asemenea acțiuni;

Considerând, în adevăr, că oponentul nu administrează și nici nu cere măcar să administreze dovada cum că, prin tranzacțiunea din 1 Martie 1888, intervenită între obște și intimatul Ștefan Petrovici-Armis, pe de o parte, obștea a devenit insolvabilă sau și-a mărit insolvabilitatea, așa că dânsul se găsește în imposibilitate de a-și realiza creanța ce posedă, iar pe de altă parte, că tranzacțiunea a fost făcută de obște cu intențiunea de a fraudă drepturile lui de creditor;

Considerând că însuși oponentul recunoaște că nu produce o asemenea dovadă, dar pretinde că o executare a sătenilor asupra unei alte averi a lor pentru o datorie atât de veche, nu s'ar putea săvârși decât prin forța armatei și, foarte probabil, cu vărsare de sânge; că pentru a evita un astfel de rezultat și a putea realiza creanța lui din averea ce face obiectul transacțiunii, acțiunea pauliană devine admisibilă în astfel de împrejurări;

Considerând că dacă, în doctrină, se admite că atunci când debitorul face un act de înstrăinare cu intențiunea de a nu mai lăsa în patrimoniul său decât avere litigioasă sau situată în țară străină sau nealienabilă sau neurmăribilă, fraudă este evidentă, și creditorul nu mai este ținut să discute o asemenea avere, care nu-l face solvabil într'un mod efectiv, în speță însă, dificultatea sau imposibilitatea de urmărire ce aleagă oponentul, rezultă, după cum el însuși o arată, nu din natura sau situațiunea averii ce posedă astăzi obștea, ci din motive de ordine socială; ori, greutatea sau imposibilitatea de urmărire care nu derivă din fraudă debitorului, nu echivalează cu insolvabilitatea lui, și nu dă loc la acțiunea pauliană;

Considerând că nefiind dovedite cele două prime condițiuni prescrise de lege pentru exercițiul acestei acțiuni, nu mai este loc de a examina cea de a treia condițiune, complicitatea terțiului la franda creditorului; că dar chemarea la interogatoriu a lui Ștefan Petrovici-Armis, cerută de oponent ca să dovedească că intimatul prin intermediul procuratorilor obștei, a ademenit pe Sătenii-Volnași de a consimți la tranzacțiunea în chestiune și de a pune pe oponent în imposibilitate de a se îndestula de sumele ce are de primit dela ei, devine inutilă și cată a fi respinsă ca atare;

Considerând că față de toate cele ce preced, opozițiunea făcută de A. Agapiadi nu este întemeiată și prin urmare urmează a fi respinsă, confirmându-se deciziunea opozată;

Având în vedere și cererea intimaților de a li se acorda cheltueli de judecată;

Având în vedere dispozițiunile art. 140 și 146 pr. civ. și apreciind cheltuelile făcute, Curtea le fixează la suma de 100 lei pentru fiecare intimat.

Pentru aceste motive, redactate de d-l prim-prezident, respinge.

Semnați : Oscar N. Niculescu, Gh. Raicovicianu, D. G. Maxim.

Observație.— Vezi în privința exercițiului acțiunii pauliane, C. Galați și Trib. Dolj, *Dreptul* din 1910, No. 5 și *Pagini juridice* din 1 Februarie 1910, No. 57 (cu note d-lui D. D. Stoenescu). Mai vezi asupra acestei materii și D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, tom. X, p. 218 urm.

S. R.

JUDECATORIA RURALA OCOLUL PUEȘTI (Tutova)

Auriența dela 10 Septembrie 1909

Pavel Păscălin cu Gh. V. Năstruț

ACCESIUNE. — DEȚINERE ÎNTEMPIATĂ PE ACEST DREPT. — FRUCTE. — DOBÂNDIREA LOR. — BUNĂ SAU REA CREDINȚĂ. — ART. 483, 485, 487 ȘI 1846 COD. CIV.

Acțiunea întemeiată pe dreptul de accesiune al proprietarului este neapărat un accesoriu al ac-

țiunei în revendicare și deci presupune existența prealabilă a unei hotărâri petitorii, întrucât reclamantul numai stabilindu-și dreptul său de proprietate, poate obține pe cale de revendicare posesiunea imobilului ale cărui fructe le va pretinde apoi din mâinile unui pârât, care în virtutea posesiunii sale are dreptul a și-le apropia mai înainte de orice discuțiune a bunei sau relei sale credințe.

Judecata,

Asupra prezentei acțiuni:

Având în vedere că din recunoașterile făcute de părți și din actele cari compun dosarul No. 842 din 1909 pendinte pentru astăzi înaintea acestei instanțe, se constată în fapt următoarele:

Imobilul ale cărui fructe naturale le pretinde reclamantul este posedat de pârât în calitate de moștenitor al tatălui său, stăpânire care datează dela 1879. În anul 1901, reclamantul a revendicat dela pârât, posesiunea acestui imobil care era proprietatea sa prin moștenire dela un frate al său; a intervenit însă puțin în urmă, între părți, o tranzacție prin care reclamantul recunoaște pe pârât de bun stăpân și în viitor, în urmă reclamantul vinde către un terțiu acest imobil și acesta la rândul său îl înstrăinează unui quartus;

Având în vedere că obiectul acțiunii de față este restituirea către proprietar a unor fructe naturale percepute de posesorul unui imobil;

Considerând că temeiul juridic al acțiunii, este dreptul de accesiune al proprietarului unui lucru asupra tuturor fructelor naturale sau civile ale acestuia, fructe pe cari le poate repeta în contra oricărui posesor de rea credință, înțelegându-se prin bună credință numai ignoranța de către posesor a vițiilor titlului său de proprietate;

Considerând că discuțiunea bunei sau relei credințe a posesiunii unui imobil, față cu dreptul de accesiune al proprietarului acelui imobil, presupune neapărat existența a două persoane având calități juridice distincte și anume: un proprietar care nu posedă și un posesor care nu este proprietar; că ordinea socială, ocrotind starea de fapt a posesiunii utile, întrucât în mod obișnuit presumă dreptul de proprietate, obligă pe acel care s'ar pretinde proprietar asupra unui lucru, să facă dovada alegațiunii sale fără să examineze temeiul juridic al posesiunii adversarului;

Considerând că acțiunea de față sprijinindu-se pe dreptul de accesiune al proprietarului, este neapărat un accesoriu al acțiunii în revendicare și deci presupune existența prealabilă a unei hotărâri petitorii, întrucât reclamantul numai stabilindu-și dreptul său de proprietate poate obține pe cale de revendicare posesiunea imobilului, ale cărui fructe le va pretinde apoi din mâinile unui pârât care în virtutea posesiunii sale *possideo quia possideo*

are dreptul a și le apropia mai înainte de orice discuțiune a bunei sau relei sale credințe;

Văzând din lucrările de mai sus, că o acțiune în revendicare intentată de reclamant contra pârâtului s'a închis de reclamant printr'o tranzacție fără a obține posesiunea imobilului revendicat;

Că așa fiind, fără a mai examina excepțiunea peremptorie care rezultă din transacțiunea de care se vorbește mai sus și nici împrejurarea iarăși hotărâtoare, că reclamantul înstrăinând imobilul în litigiu către un terțiu și deci cedându-i în mod implicit toate drepturile și acțiunile cu privire la acest imobil, nu mai are nici un drept păstrat pe socoteala sa, și deci nu mai poate avea nici o acțiune, acțiunea de față fiind neîntemeiată, urmează să fie respinsă;

Văzând și art. 483, 585, 487 și 1846 c. civ. și 31 legea judecătoriilor de ocoale.

Pentru aceste motive, respinge acțiunea.

Jude, I. G. Solomon.

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE APEL DIN TURIN

— 9 Martie 1909 —

RESPONSABILITATE.— STAT.— PERSOANĂ DE DREPT PRIVAT.— PERSOANĂ DE DREPT PUBLIC.

Statul este responsabil de dauna cauzată prin faptul agenților sau prepușilor săi, în exercițiul funcțiunii lor, decâteori este vorba de acte de gestiune domeniială.

În specie, Statul trebuie să repare paguba cauzată unui antreprenor de lucrări publice, prin culpa funcționarilor din geniu, cărora direcția acestor lucrări le fusese încredințată.

Statul nu poate însă fi declarat civilmente responsabil de consecințele dăunătoare ale unui act ce el a îndeplinit ca putere publică, în virtutea suveranității ce-i aparține. Și măsurile luate de el în interesul siguranței publice și a proprietății cetățenilor întrunesc acest caracter.

(Din revista juridică *La Legge*).

Observație.— Chestiunea responsabilității Statului, ca persoană de drept privat, nu suferă nici o îndoială. Cât pentru chestiunea de a se ști dacă Statul este responsabil când lucrează ca persoană de drept public, ca guvern, ca putere publică și executivă, ea este controversată. Responsabilitatea Statului a fost, cu drept cuvânt, consacrată de jurisprudența noastră și în acest caz. Vezi Cas. rom și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 56 și din 1892, No. 58; Laurent, XX, 418 urm.; Demolombe, XXXI, 637; Otto Gierke, *Die Genossenschaftstheorie und die deutsche Rechtssprechung*, pag. 743, 794; D. Alexandresco, tom. V, p. 436 urm., etc.

S. R.